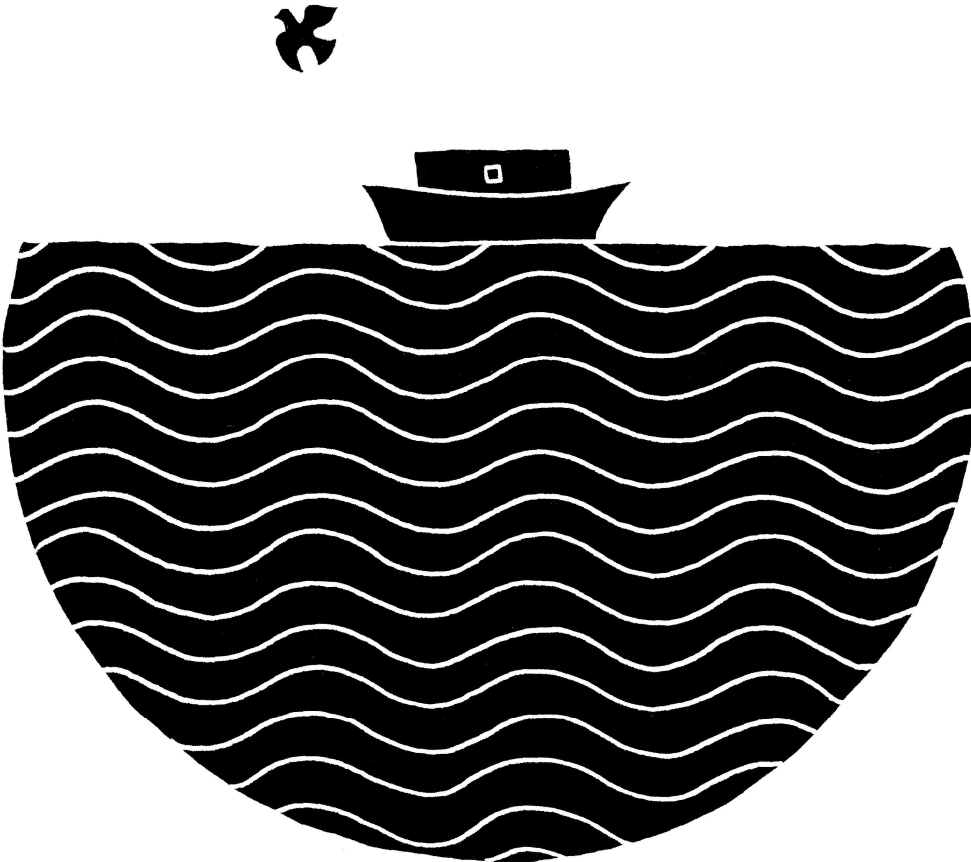

■ A ■

BIBLIA

■ NAGYKÖNYVE ■

■ A ■
BIBLIA
■ NAGYKÖNYVE ■

Penguin
Random
House

A FORDÍTÁS ALAPJA
The Bible Book

Copyright © 2018
Dorling Kindersley Limited
A Penguin Random House Company

FORDÍTOTTA
© Rigán Lóránd, 2019
Genesis
Az Exodustól a Deuteronomiumig
A Történeti könyvek
A bölcsességirodalom és a prófétai iratok
Az apostolok cselekedetei,
a levelek és
A jelenések könyve

© Farkas Henrik, 2019
Az evangéliumok
További történetek
Fogalomtár

LEKTORÁLTA
Vörös Kata

SZERKESZTETTE
Szöllős Péter

HVG KÖNYVEK

Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Török Hilda

ISBN 978-963-304-820-7

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy
annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni,
bármely formában vagy eszközzel
– elektronikus, fényképeszeti úton vagy más módon –
a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt.,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és
Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

hvg **könyvek**

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Molnár Zsuzsa

Nyomás: TBB, Slovakia

A WORLD OF IDEAS:
SEE ALL THERE IS TO KNOW
www.dk.com

ALKOTÓTÁRSAK

TAMMI J. SCHNEIDER, PhD, szakmai konzulens

A Claremont Graduate Egyetem vallástudományi professzora. Doktori fokozatát ókortörténetből szerezte a Pennsylvania Egyetemen. A *Sarah: Mother of Nations* (Sára: Nemzetek anyja), a *Judges* (Bírák), a *Mothers of Promise: Women in the Book of Genesis* (Az ígélet anyái: Asszonyok a Genesisben) és az *An Introduction to Ancient Mesopotamian religion* (Bevezetés az ókori Mezopotámia vallásába) című könyv szerzője. Rendszeresen vesz részt ásatásokon Izraelben.

SHELLEY L. BIRDSONG, PhD

A North Central College Vallástudományi Tanszékének munkatársa. A bibliai nőalakokat tanulmányozza, és többek között az ókori jeremiási kéziratok kritikai kiadásával foglalkozik.

ANDREW KERR-JARRETT

Angol irodalmat tanult a cambridge-i Trinity College-ban. Több mint 25 éve ír és szerkeszt. Szemináriumokat és workshopokat tart a londoni Mount Street Jesuit Centre-ben.

DR. ANDREW STOBART TISZTELETES

Metodista lelkész az angliai Darlingtonban. A cambridge-i Wesley House által kiadott *Holiness* (Szentség) internetes teológiai folyóirat szerkesztője. A London School of Theology-n,

az Aberdeeni Egyetemen és a Durham Egyetemen tanult teológiát. Számos ismeretterjesztő mű – többek között a *The Illustrated Bible* (Képes Biblia) és a *The Religions Book* (A vallások könyve) – kiadásában vett részt.

BENJAMIN PHILIPS, PhD, szakmai konzulens és külső munkatárs

A Dogmatika Tanszék vezetője és docense a Délnyugati Baptista Teológiai Szeminárium houstoni kampuszán, ahol keresztény hitelveket és prédikációt oktat. A Southwestern's Darrington Extension igazgatója. Az intézmény a texasi börtönök elítélteinek kínál lehetőséget alapfokú diploma megszerzésére Biblia-tanulmányokból.

GUY CROTON

A Sussexi Egyetemen tanult teológiát és bibliatörténetet. Számos mű szerzője és szerkesztője. Több mint 30 éves pályafutása alatt a legkülönbébb témákban adott ki könyveket és tanulmányokat. Keresztény humanizmusát vallási és morális megfontolások motiválják.

DR. NICHOLAUS PUMPHREY

Valláskutató, a kansasi Baldwin Cityben működő Baker Egyetem adjunktusa. Szakterülete a bibliai tanulmányok, az ókori közel-keleti történelem és irodalom, valamint az iszlám tanulmányok. Az izraeli Akkóban működő Tel Akko Total Archeology projekt szakértője.

TARTALOM

10 ELŐSZÓ

GENESIS

- 120 Akkor ezt mondta Isten:
Legyen világosság!**
A teremtés
- 26 Alkossunk embert
a képmásunkra,
hozzánk hasonlóvá!**
Az Éden kertje
- 30 Észrevették,
hogymezítelenek**
A bűnbeesés
- 36 Hát őrzője vagyok én
a testvéremnek?**
Kain és Ábel
- 38 Akkor kezdték segítségül
hívni az Úr nevét**
Az ima eredete
- 40 Csak Nőé maradt meg,
és azok, akik vele voltak
a bárkában**
Az özönvíz
- 42 Gyertek, építsünk
magunknak várost és
tornyot, amelynek
teteje az égig érjen!**
Bábel tornya

- 44 Nagy néppé teszlek**
Szövetségek
- 48 Nem pusztítom el a tizért**
Sodoma és Gomora
- 50 Most már tudom, hogy
istenfélő vagy**
Ábrahám próbatétele
- 54 Népek szolgáljanak
neked, nemzetek
boruljanak le előtted!**
Ézsau és Jákób
- 56 Nem Jákób lesz ezután
a neved**
Jákób harca Istennel
- 58 Majd meglátjuk,
mi lesz az álmaiból**
Az álomlátó József

AZ EXODUSTÓL A DEUTERONOMIUMIG

- 66 A csipkebokor tűzben ég,
de mégsem ég el**
Mózes és az égő csipkebokor
- 70 És a Nílus vize
mind vérré változott**
A tíz csapás
- 72 Amikor bementek arra
a földre, amelyet
az Úr ad nektek, ahogy
megígérte, akkor is
tartsátok meg
ezt a szertartást!**
A peszách

- 74 Emeld föl a botodat, nyújtsd
ki a kezedet a tenger fölé,
és hasítsd ketté!**
A kivonulás
- 78 Ne ölj!**
A tízparancsolat
- 84 Borjúsobrot
készítettek maguknak,
az előtt borulnak le**
Az aranyborjú
- 86 És dicsőségemmel
szentelem meg azt**
A frigyláda és a szent sátor
- 88 Valóban tejjel és
mézzel folyó föld az**
A tizenkét kém
- 89 De az Úr beszédre
nyitotta a számár száját**
Bálám számára
- 90 Nincsen más!**
Az egy Isten

A TÖRTÉNETI KÖNYVEK

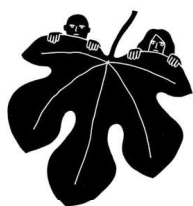
- 96 Emeljétek föl
a szövetség ládáját!**
Belépés az Ígéret földjére
- 98 Se ki, se be
nem mehetett senki**
Jerikó bevétele
- 100 Az Úr vonul előtted!**
Gedeon és a bírák

TARTALOM

10 ELŐSZÓ

GENESIS

- 120 Akkor ezt mondta Isten:
Legyen világosság!**
A teremtés
- 26 Alkossunk embert
a képmásunkra,
hozzánk hasonlónak!**
Az Éden kertje
- 30 Észrevették,
hogyan mezítenek**
A bűnbeesés
- 36 Hát őrzője vagyok én
a testvéremnek?**
Kain és Ábel
- 38 Akkor kezdték segítségül
hívni az Úr nevét**
Az ima eredete
- 40 Csak Nőé maradt meg,
és azok, akik vele voltak
a bárkában**
Az özönvíz
- 42 Gyertek, építsünk
magunknak várost és
toronyt, amelynek
teteje az égig érjen!**
Bábel tornya

- 44 Nagy néppé teszek
Szövetségek**
- 48 Nem pusztítom el a tizedet**
Sodoma és Gomora
- 50 Most már tudom, hogy
istenfélő vagy**
Ábrahám próbatétele
- 54 Népek szolgáljanak
neked, nemzetek
boruljanak le előtted!**
Ézsau és Jákób
- 56 Nem Jákób lesz ezután
a neved**
Jákób harca Istennel
- 58 Majd meglátjuk,
mi lesz az álmaiból**
Az álomlátó József

AZ EXODUSTÓL A DEUTERONOMIUMIG

- 66 A csipkebokor tűzben ég,
de mégsem ég el**
Mózes és az égő csipkebokor
- 70 És a Nílus vize
mind vérré változott**
A tíz csapás
- 72 Amikor bementek arra
a földre, amelyet
az Úr ad nektek, ahogy
megígérte, akkor is
tartsátok meg
ezt a szertartást!**
A peszách

- 74 Emeld föl a botodat, nyújtsd
ki a kezedet a tenger fölé,
és hasítsd ketté!**
A kivonulás
- 78 Ne ölj!**
A tízparancsolat
- 84 Borjúsobrot
készítettek maguknak,
az előtt borulnak le**
Az aranyborjú
- 86 És dicsőségemmel
szentelem meg azt**
A frigyláda és a szent sátor
- 88 Valóban tejjel és
mézzel folyó föld az**
A tizenkét kém
- 89 De az Úr beszédre
nyitotta a számár száját**
Bálám szamara
- 90 Nincsen más!**
Az egy Isten

A TÖRTÉNETI KÖNYVEK

- 96 Emeljétek föl
a szövetség ládáját!**
Belépés az Ígéret földjére
- 98 Se ki, se be
nem mehetett senki**
Jerikó bevétele
- 100 Az Úr vonul előtted!**
Gedeon és a bírák

- 104 Akkor megszállta
őt az Úr lelke**
Sámson
- 108 Néped az én népem,
és Istened az én
Istenem**
Ruth és Naomi
- 110 Szólj, Uram, mert
hallja a te szolgád!**
Sámuel próféta
- 116 Pedig még kard sem
volt Dávidnál**
Dávid és Góliát
- 118 Halál fia az az ember,
aki ezt elkövette**
Dávid és Betsabé
- 120 Vágjátok ketté
az élő gyermeket és
adjátok oda egyik felét
az egyiknek, másik
felét a másiknak!**
Salamon bölcsessége
- 124 A hollóknak pedig
megparancsoltam,
hogy gondoskodjanak
ott rólad**
A rejtőzködő próféta
- 125 Eredj, jelenj meg
Ahábnál, mert
esőt akarok adni
a földre!**
Illés és a Baal prófétái
- 126 Jusson nekem kétszeres
rész a benned
munkálkodó lélekből!**
A tüzes szekér
- 128 Így kellett fogságba
mennie Júdának
a saját földjérő**
Jeruzsálem eleste

- 132 Bemegyek a királyhoz [...],
ha el kell vesznem, hát
vesszek el!**
Eszter királyné
- 133 Halld meg Istenünk,
hogyan csúfolnak minket!**
Jeruzsálem újjáépítése

A BÖLCSESSÉG- IRODALOM ÉS A PRÓFÉTAI IRATOK

- 138 Az Úr az én pásztorem,
nem szűkölködöm**
A Zsoltárok
- 144 Öröktől fogva mindörökké
vagy te, ó Isten!**
Isten természete
- 146 Észrevetted-e szolgálmat,
Jóbot? Nincs hozzá
fogható a földön**
Jób szenvedései
- 148 És boldog az,
aki bízik az Úrban**
Példabeszédek
- 152 Én szerelmesemé
vagyok, és szerelmesem
az enyém**
Énekek éneke
- 154 A mi betegségeinket
viselte, a mi fájdalmainkat
hordozta**
A Szenvedő szolga
- 156 Mielőtt megformáltalak
az anyaméhben, már
ismertelek**
Jeremiás próféta
- 160 Szemem könnybe borult,
bensőm háborog**
Siralom a száműzöttekért
- 162 Eltávolítom testetekből
a kőszívet, és hússzívet
adok nektek**
Ezékiel próféta
- 164 Az én Istenem elküldte
angyalát, és az bezárta
az oroszlánok száját**
Dániel Babilonban
- 166 Három nap és három
éjjel volt Jónás
a hal gyomrában**
Az engedetlen próféta
- 168 Mit kíván tőled az Úr?**
Mikeás próféta
- 172 De meghagyom
közöttetek maradékul
a szegény és nincstelen
népet, amely az Úr
nevében keres oltalmat**
A bűnbánatra szólítás
- 173 Eljön az a nap,
amely olyan lesz,
mint az izzó
kemence**
Az ítélet napja

AZ EVANGÉLIUMOK

**178 Íme, fogansz méhedben,
és fiút szülsz**
Angyali üdvözlés

**180 Üdvözítő született ma
nektek, aki az Úr Krisztus**
Jézus születése

**186 Ajándékokat adtak
neki: aranyat, tömjént
és mirhát**
A napkeleti bölcsek

**187 Megöletett Betlehemben
minden fiúgyermeket**
Heródes gyermekgyilkossága

**188 Nem tudátok, hogy
az én Atyám házában
kell lennem?**
Jézus bemutatása
a templomban

**189 Készítsétek az Úr
útját!**
A megváltás eljövetele

**190 Az Ige testté lett,
köztünk lakott**
Jézus istensége

**194 Ez az én szeretett fiam,
akiben gyönyörködöm**
Jézus megkeresztelése

**198 Ekkor így szólt hozzá
Jézus: Távozz tőlem,
Sátán!**
Jézus megkísértése

**200 És így szólt hozzájuk
Jézus: Kövessetek engem,
és én emberhalászokká
teszlek titeket!**
Jézus elhívja első tanítványait

**204 Szeressétek ellenségei-
teket, és imádkozzatok
azokért, akik üldöznek
titeket!**
A Hegyi beszéd

**210 Amint szeretnétek,
hogy az emberek
veletek bánjanak, ti is
úgy bánjatok velük!**
Az arany szabály

212 Ti azért így imádkozzatok!
Az Úr imája

214 Akinek van füle, hallja
Jézus példázatai

**216 Amikor odaért hozzá
és meglátta, megszánta**
Az irgalmas samaritánus

**218 Ez a te testvéred
meghalt és
feltámadott, elveszett
és megtaláltatott**
A tékozló fiú

**222 A földi királyok
kiktől szednek vámot
vagy adót?**
A templomadó

**223 Így lesznek az utolsókból
első, és az elsőkből
utolsó**
A szőlőmunkások

**224 Légió a nevem,
mert sokan vagyunk**
A tisztátalan lelkek
és a disznócsorda

226 És kijött a halott
Lázár feltámasztása

**228 Ő pedig vette az öt
kenyeret és a két halat,
feltekintett az égre**
Ötezer ember
megvendégelése

**232 Bízhatok, én vagyok,
ne féljete!**
Jézus a vízen jár

**234 Arca fénylett,
mint a nap, ruhája
pedig fehéren
ragyogott,
mint a világosság**
A színeváltozás

**236 Mert úgy szerette Isten
a világot, hogy egyszülött
Fiát adta**
A hit természete

**242 Mert az Emberfia
azért jött, hogy
megkeresse és megtartsa
az elveszettet**
Jézus befogad egy
vámszedőt

**244 A pénzváltók pénzét
kiszórta, az asztalokat
felborította**
A templom megtisztítása

246 Jót tett velem
Jézus megkenetése
Betániában

**248 Ez az én testem,
ami tiérettetek adatik**
Az utolsó vacsora

254 Íme, eljött az óra, és az Emberfia bűnösök kezébe adatik
Árulás a kertben

256 Nem ismerem azt az embert, akiről beszéltek
Péter megtagadja Jézust

258 Bizony, ez az ember Isten fia volt!
A keresztre feszítés

266 Emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodba!
A bűnbánó lator

268 Boldogok, akik nem látnak, és hisznek
Az üres sír

272 Nem hevült-e a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton?
Az emmausi út

274 Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet!
A nagy misszióparancs

AZ APOSTOLOK CSELEKEDETEI, A LEVELEK ÉS A JELENÉSEK KÖNYVE

282 Félelem támadt minden lélekben, és az apostolok által sok csoda és jel történt
A pünkösd napja

284 A názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel, és járj!
A koldus meggyógyítása

288 Hirdette neki Jézust
A hír terjedése

290 Én vagyok Jézus, akit te üldözöl
A damaszkuszi út

292 Hit által megtisztította szívüket
A jeruzsálemi zsinat

294 Úgy szolgálok atyáim Istenének, hogy hiszek mindabban, ami megfelel a törvénynek
Pál elfogatása

296 A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel
A szeretet útja

298 Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége
A Szentháromság

300 A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség
A Lélek gyümölcsei

301 Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, [...] nem cselekedetekért
A hit általi üdvözülés

302 Öltétek magatokra Isten fegyverzetét!
Isten fegyverzete

304 Hogy megismerjem Őt
A feltámadás ereje

306 Ő a feje a testnek, az egyháznak
Krisztus teste

308 A teljes Írás Istentől ihletett
A Biblia mint Isten szava

312 Hitetek próbája állhatatosságot eredményez
Hit és cselekedetek

314 Mivel ő, a Szent hívott el titeket, ti is szentek legyetek egész magatartásotokban!
A szentség

316 A halottak a könyvekben írottak alapján ítéltettek meg cselekedeteik szerint
A végítélet

322 És halál nem lesz többé, sem gyász
Az Új Jeruzsálem

FÜGGELÉK

332 További történetek

340 Fogalomtár

344 Név- és tárgymutató

352 Köszönetnyilvánítás

AZ EVANGÉLIUMOK

**178 Íme, fogansz méhedben,
és fiút szülsz**
Angyali üdvözlés

**180 Üdvözítő született ma
nektek, aki az Úr Krisztus**
Jézus születése

**186 Ajándékokat adtak
neki: aranyat, tömjént
és mirhát**
A napkeleti bölcsek

**187 Megöletett Betlehemben
minden fiúgyermeket**
Heródes gyermekgyilkossága

**188 Nem tudátok, hogy
az én Atyám házában
kell lennem?**
Jézus bemutatása
a templomban

**189 Készítsétek az Úr
útját!**
A megváltás eljövetele

**190 Az Ige testté lett,
köztünk lakott**
Jézus istensége

**194 Ez az én szeretett fiam,
akiben gyönyörködöm**
Jézus megkeresztelése

**198 Ekkor így szólt hozzá
Jézus: Távozz tőlem,
Sátán!**
Jézus megkísértése

**200 És így szólt hozzájuk
Jézus: Kövessetek engem,
és én emberhalászokká
teszlek titeket!**
Jézus elhívja első tanítványait

**204 Szeressétek ellenségei-
teket, és imádkozzatok
azokért, akik üldöznek
titeket!**
A Hegyi beszéd

**210 Amint szeretnétek,
hogy az emberek
veletek bánjanak, ti is
úgy bánjatok velük!**
Az arany szabály

212 Ti azért így imádkozzatok!
Az Úr imája

214 Akinek van füle, hallja
Jézus példázatai

**216 Amikor odaért hozzá
és meglátta, megszánta**
Az irgalmas samaritánus

**218 Ez a te testvéred
meghalt és
feltámadott, elveszett
és megtaláltatott**
A tékozló fiú

**222 A földi királyok
kiktől szednek vámot
vagy adót?**
A templomadó

**223 Így lesznek az utolsókból
első, és az elsőkből
utolsó**
A szőlőmunkások

**224 Légió a nevem,
mert sokan vagyunk**
A tisztátalan lelkek
és a disznócsorda

226 És kijött a halott
Lázár feltámasztása

**228 Ő pedig vette az öt
kenyeret és a két halat,
feltekintett az égre**
Ötezer ember
megvendégelése

**232 Bízhatok, én vagyok,
ne féljete!**
Jézus a vízen jár

**234 Arca fénylett,
mint a nap, ruhája
pedig fehéren
ragyogott,
mint a világosság**
A színeváltozás

**236 Mert úgy szerette Isten
a világot, hogy egyszülött
Fiát adta**
A hit természete

**242 Mert az Emberfia
azért jött, hogy
megkeresse és megtartsa
az elveszettet**
Jézus befogad egy
vámszedőt

**244 A pénzváltók pénzét
kiszórta, az asztalokat
felborította**
A templom megtisztítása

246 Jót tett velem
Jézus megkenetése
Betániában

**248 Ez az én testem,
ami tiérettetek adatik**
Az utolsó vacsora

254 Íme, eljött az óra, és az Emberfia bűnösök kezébe adatik
Árulás a kertben

256 Nem ismerem azt az embert, akiről beszéltek
Péter megtagadja Jézust

258 Bizony, ez az ember Isten fia volt!
A keresztre feszítés

266 Emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodba!
A bűnbánó lator

268 Boldogok, akik nem látnak, és hisznek
Az üres sír

272 Nem hevült-e a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton?
Az emmausi út

274 Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet!
A nagy misszióparancs

AZ APOSTOLOK CSELEKEDETEI, A LEVELEK ÉS A JELENÉSEK KÖNYVE

282 Félelem támadt minden lélekben, és az apostolok által sok csoda és jel történt
A pünkösd napja

284 A názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel, és járj!
A koldus meggyógyítása

288 Hirdette neki Jézust
A hír terjedése

290 Én vagyok Jézus, akit te üldözöl
A damaszkuszi út

292 Hit által megtisztította szívüket
A jeruzsálemi zsinat

294 Úgy szolgálok atyáim Istenének, hogy hiszek mindabban, ami megfelel a törvénynek
Pál elfogatása

296 A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel
A szeretet útja

298 Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége
A Szentháromság

300 A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség
A Lélek gyümölcsei

301 Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, [...] nem cselekedetekért
A hit általi üdvözülés

302 Öltétek magatokra Isten fegyverzetét!
Isten fegyverzete

304 Hogy megismerjem Őt
A feltámadás ereje

306 Ő a feje a testnek, az egyháznak
Krisztus teste

308 A teljes Írás Istentől ihletett
A Biblia mint Isten szava

312 Hitetek próbája állhatatosságot eredményez
Hit és cselekedetek

314 Mivel ő, a Szent hívott el titeket, ti is szentek legyetek egész magatartásotokban!
A szentség

316 A halottak a könyvekben írottak alapján ítéltettek meg cselekedeteik szerint
A végítélet

322 És halál nem lesz többé, sem gyász
Az Új Jeruzsálem

FÜGGELÉK

332 További történetek

340 Fogalomtár

344 Név- és tárgymutató

352 Köszönetnyilvánítás

ELÖS

zó

A Biblia a világ leghíresebb könyve, a nyugati civilizáció egyik kulcsszövege. Ez a mindeddig legtöbb nyelvre lefordított szöveg, és a nyomtatás feltalálása óta a legnagyobb példányszámban kiadott írásmű. A keresztények világszerte szent írásként tekintenek rá – Isten írott szavaként, amely isteni ihletettség alapján keletkezett. A Biblia sok ezer éve befolyásolja a művészeteket, a nyelvet, a zenét és az irodalmat. A nyugati művészet története nem is érthető meg teljességgel a Biblia valamelyes ismerete nélkül.

A Biblia tanításai hatással voltak a társadalmi, gazdasági és politikai folyamatokra, és hozzájárultak a nyugati civilizációra jellemző, az állam helyett az egyén fontosságára helyezett hangsúly kialakulásához. Hívók és szkeptikusok egyaránt tanulmányozzák, szavai vigasztalást és kihívást hordoznak a Föld minden zugában.

Isteni sugallat

A Biblia három kontinensen (Afrikában, Ázsiában és Európában) élt, mintegy 40 szerző által 1400 év alatt (kb. Kr. e. 1200 és kb. Kr. u. 100 között) írt, 66 könyvet magában foglaló gyűjtemény. Ezek a szerzők úgy érezték, hogy „isteni sugallatra” alkotnak, amikor „az Úr

szavát” rögzítették. A Kr. e. 1. századra a zsidók többsége Isten írott szavaként fogadta el a héber és arámi nyelven írt, 39 könyvből álló Bibliát – az Írást. Később, a Kr. u. 1. és 2. századi keresztény gyülekezetek – a héber íráskok mellett – Isten szavaként ismerték el a görögül lejegyzett négy evangéliumot és az apostoli leveleket is.

Ezek a szövegek az ókori izraelitákkal kezdődően az áthagyományozás és a fordítás révén szólítják meg a modern olvasót. Az írástudók már a Kr. u. 3. században hozzáfogtak a Héber Biblia és különféle fordításainak összehasonlításához. A folyamat máig is tart: a szakértők napjainkig foglalkoznak a biblikus szövegek gyűjtésével és össze-

hasznításával, „kritikus szövegek” készítése céljából.

A leghíresebb angol fordítás, az ún. Authorized Version, avagy Jakab király Bibliája 1611-ben jelent meg. Az olvasó által kézben tartott kötet, *A Biblia nagykönyve* az új fordítású, revideált Károli-Bibliát (Magyar Bibliatársulat, 2014) használja elsődleges forrásként. A Héber Bibliából származó idézeteket a Raj Tamás szerkesztette ún. IMIT Bibliából (Makkabi, 1994) emeltük át.

A könyvek könyve

A Biblia 66 könyve két nagy részre oszlik. A keresztény Biblia első része az Ószövetség (a Héber Biblia, vagyis a Tanach), amely 39, az ókori Izrael nemzetének írt könyvet foglal magában. Az elején a Törvény öt könyve áll (más szóval a Tóra, a Genesistől a Deuteronomiumig), és a Történeti könyvekkel (a Józsué könyvétől az Eszter könyvéig tartó írásokkal) folytatódik. Noha a könyvek nagyjából időrendi sorrendben vannak elrendezve, a keletkezési időpontok sorrendje nem azonos. A Zsoltárok például alighanem igen korai eredetűek, míg Ézsaiás és Ámós kortársak voltak. A szövegek harmadik csoportját a Költői könyvek alkotják (Jób könyvétől az Énekek énekéig), és a nagy

Nem kitalált meséket követve ismertettük meg veletek [...], hanem úgy, hogy szemtanúi voltunk isteni fenségének.

Péter második levele 1,16

prófétákkal (Ézsaiástól Dánielig: a nagy terjedelmű prófétai könyvek), valamint a „kicsikkel” (Hóseástól Malakiásig terjedő, rövidebb könyvekkel) zárulnak. Ezeket a könyveket a zsidók és a keresztények egyaránt szentnek tartják.

A könyvek egy kisebb csoportját, amelyet gyakran emlegetnek apokrif iratokként (a latin *apocryphus*, „rejtett” jelentésű szóból), a római katolikus és a keleti ortodox kereszténység szintén az Ótestamentum részének tekinti. Ez a hét könyv, valamint a Dániel és az Eszter könyvéhez fűzött tordalékok nagyrészt görögül íródtak Kr. e. 400–300 között. Sem a protestáns keresztények, sem a zsidók nem tekintik ezeket a szent kánon részének. A zsidók szerint a szóban forgó könyvek tagadják, hogy a keletkezésük időszakában szólt volna az emberekhez Isten prófétai szava (ami a szent iratok elengedhetetlen feltétele).

Az Újtestamentum a keresztény szent iratokat tartalmazza: azt a 27 könyvet, amelyet az összes keresztény felekezet az újszövetségi könyvek teljes listájának ismer el. Az összefoglaló cím arra az új szövetségre utal, amelyet Isten a prófécia szerint a népének szánt (Jer 31,31–34).

Az Újszövetség könyveinek többségét a Kr. u. első század folyamán Jézus apostolai írták, bár vannak

köztük névtelen szerzőjű alkotások is, mint például A zsidókhoz írt levél. A szövegek címzettjei a Római Birodalom keleti felében szétszórta élő keresztények voltak. A szövegek első csoportja a négy evangélium (Máté, Márk, Lukács és János evangéliuma), amelyek Jézus Krisztus életét és tetteit úgy mutatják be, mint az Izrael és a többi nép megmentőjét beharangozó ószövetségi prófécia beteljesülését.

„Az apostolok cselekedetei” a Jézusról szóló üzenet terjedését mutatja be halála, feltámadása és mennybemenetele utáni három évtized folyamán. Az újszövetségi levelek a páli levelekre (a Rómaiakhoz írt levélről a Filemonhoz címzettig) és az ún. katolikus/egyetemes levelekre oszlanak.

Irodalmi műfajok

A Biblia 66 könyve számos irodalmi műfajt ölel fel. Az Ószövetségben a törvényeket és a Történeti könyveket nagyrészt történelmi beszámolók, genealógiák és jogi szövegek alkotják. Az ún. Költői könyvek példabeszédeket, siralmakat és dicsőítéseket, valamint a gonoszok elleni ítéletért kiáltó fohászokat tartalmaznak. A Biblia leghosszabb fejezete a 119. zsoltár, amely 22, egyenként 16 soros versszakból áll. A szakaszok

mindegyike a 22 betűs ókori héber ábécé egy-egy betűjével kezdődik. A próféták könyvei példabeszédekből, történelmi beszámolókból, énekekből és látomásokból állnak.

Az evangéliumok különleges irodalmi műfajt képviselnek, amely beszédekből, prédikációkból, érvelésekből, látomásokból és csodák leírásából szövődik össze, és rendszerint az ótestamentumi prófécia beteljesüléseként értelmezik Jézus életét. Az újszövetségi levelek tanításokat fogalmaznak meg, bátorítanak, és néha szemrehányásokat is tesznek. Számos levél a Kr. u. 1. század görög-római irodalmában elterjedt irodalmi eszközöket használ. Megtalálhatók köztük az erényeket és a bűnőket »

Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.

Máté evangéliuma 4,4

soroló listák, a családon belüli viszonyokra vonatkozó előírások és erkölcsi kérdések tematikus tárgyalásai is. A legnehezebben értelmezhető biblikus műfajhoz azonban az apokaliptikus iratok sorolhatók. Ezek a Dániel és Ezékiel ószövetségi könyveiben, valamint az újtestamentumi A jelenések könyvében szereplő, bonyolult jelképes leírások arról szólnak, hogy Isten miként győzedelmeskedik majd a gonoszok felett, és hogyan fog bosszút állni az igazakért.

Kulcstémák

A Biblia a föld és az ember teremtéstörténetével kezdődik. A paradicsom leírása Istennek az emberre vonatkozó eredeti szándékát jeleníti meg, amely szerint Istennel és a többi emberrel alkotott, értelem- és örömteli viszonyban kellett volna élnie, gondoskodva az isteni teremtésről. Ezt a rendeltetést kérdőjelezte meg Ádám és Éva engedetlensége, ami romlást hozott az emberre és a teremtésre egyaránt. Ez a bukás vezeti be a bibliai narratíva központi feszültségét. Isten szentsége a bűnös emberiség elítélését követeli meg, szeretete azonban az emberiség megőrzését és eredeti teremtésterve megvalósítását diktálja. A Biblia hátralevő része ennek a feszültségnek a feloldásáról szól.

Csúcspontját a Genesisben található prófécia újtestamentumi beteljesülése jelenti: a Megváltó eltiporja a kígyót, és feloldozza az isteni ítélet átka alól az emberiséget és az egész teremtést. A terve megvalósítása érdekében Isten ismételt szöveget köt az emberiséggel Ábrahám, Mózes és Dávid személyében. Ábrahámnak megígéri, hogy „nagy nemzetté” teszi leszármazottait (Izrael népet), és az egyik leszármazottja megváltja az egész világot. A mózesi szövetség – vagy ahogy másképp nevezik: Mózes törvénye – határozza meg Izrael népének kapcsolatát Istennel. A Dáviddal kötött szövetség pedig arra adott biztosítékot, hogy mindörökké Dávid utódai ülnek majd Izrael trónján.

Az összes emberi problémára megtalálhatók a válaszok a Bibliában.
Ronald Reagan

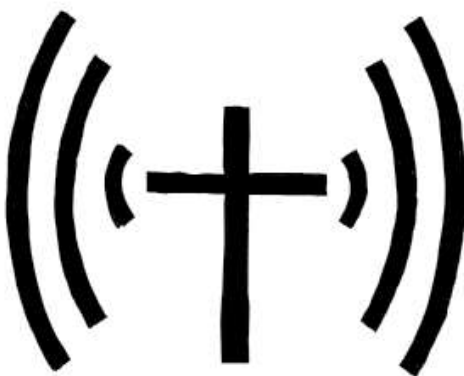

A keresztények hite alapján minden ezen szövetségek szála Jézus életében futnak össze, aki azt állította magáról, hogy az Írások róla tesznek bizonyosságot (Ján 5,39), és hogy róla szólt Mózes és valamennyi próféta (Luk 24,27).

Az emberi gyarlóság a Biblia visszatérő témája. Még a legnagyobb vezetőkről is rendre kiderül, hogy esendők. Jákób manipulatív szélhámos, Sámson paráználkodik Delilával, Dávid házasságtörést követ el Betsabéval, majd halálba küldi a férjét, hogy eltussolja a dolgot, a próféták – például Illés és Jeremiás – pedig néha megpróbálnak kibújni a küldetésük alól. Isten a gyengéket használja fel arra, hogy elbizonytalanítsa az erőseket. Egy rabszolga nemzetet tesz választott népévé (Izrael), és gyilkost szabaddítóvá (Mózes). Meddő nőből anyát (Sára, Hanna), pásztorból királyt csinál (Dávid). Az Újszövetségben egy gyilkos (Pál) és egy bukott vezető (Péter) terjeszti Jézus tanítását.

Korai értelmezések

A zsidó hittudósok, a rabbik elsősorban a Héber Biblia emlékeztetbe vésésével, értelmezésükkel és a zsidó életvitelre alkalmazásával foglalkoztak. Ezzel szemben a keresztény értelmezőket – akik legnagyobb részben a lekipásztörök

voltak – főként az érdekelte, hogy mit mondanak Krisztusról a szövegek. Mindkét csoport eszköztára máig népszerű. Ezek közt szerepel a szövegek nyelvtanának és szóhasználatának a vizsgálata is – például a „peszách” és a „passió” szó közötti kapcsolatok feltárása. Egyes bibliaértelmezők – köztük Kelemen (kb. Kr. u. 150–215) és Augustinus (Kr. u. 354–430) – a pogány filozófiát is felhasználták Szentírás-olvasatuk megalapozására.

A keresztény tudósok rendszerint úgy vélték, a Szentírás nehézségei és ellentmondásai az értelmezés gyümölcsöző forrását jelentik mindenki számára, akinek kellő

hite van ahhoz, hogy mélyen gondolkodjon róluk. A Kr. u. 2. és 3. században a keresztény teológusok például azt igyekeztek megérteni, miként lehet Isten egy, ha egyszer az Atya, a Fiú és a Szentlélek egyaránt teljes egészében Isten, ugyanakkor egymástól mégiscsak különböznek. A két évszázadon át elhúzódó vita, amely számot vetett a kérdésre vonatkozó összes bibliai szöveghellyel, végül a Szentháromság keresztény tanához vezetett.

Kortárs szempontok

A modern bibliatudósok közül sokan ugyanazokat az eszközöket használják, mint ókori elődeik – például az *agapé* (szeretet) jelentésárnyalatait elemzik a Biblia könyveiben és az egykorú görög szövegekben. Egyesek közülük elfogadják a Szentírás kapcsán levont ókori keresztény következtetéseket. Mások szkeptikusan közelítenek a szövegekhez, és külső megerősítéstől – tárgyi bizonyítékoktól vagy történeti feljegyzésektől – teszik függővé a bibliai beszámolókat elfogadását. Így például voltak olyanok, akik elutasították a dinasztiaalapító Dávidról szóló történetet egészen az észak-izraeli Tel Dán-sztélé felfedezéséig (1993–94). Ez a 200 évvel Dávid kora után emelt emlékmű egy arámi királynak „Dávid háza”

felett aratott győzelmét örökíti meg. Az ehhez hasonló esetekben a keresztény tudósok a szkepszist és a tudományos módszert egyaránt alkalmazva végzik teológiai vizsgálódásaikat a bibliai szövegek helytállóságáról.

A naturalista világkép hívei – akik szerint a dolgok természeti okokból erednek – általában elutasítják a történelemben való isteni beavatkozásról szóló kijelentéseket. Ennek eredményeként a modern, szkeptikus kutatás gyakran alkalmazza a Biblia archeológiai megközelítését, amely szerint a mélyebb igazságok feltárása a feltételezett hibákkal való számvetést feltételezi.

Világi bibliaolvasat

A Biblia tanulmányozása nem a bibliatudósok és az egyházi személyek előjoga. Munkájuk azonban segítheti a hétköznapi olvasót a megértésben. A Biblia új, könnyebben olvasható fordításai a judaizmus és a kereszténység szent könyveit ma bármely érdeklődő olvasó számára érthetőbbé teszik. Egyes szövegek olvasása nehezebb ugyan, de a figyelmes olvasó bölcsességet, ihletet és reményt találhat a Biblia lapjain. *A Biblia nagykönyve* azzal a céllal íródott, hogy segítsen megérteni a minden könyvek legjelentősebbikét. ■

“

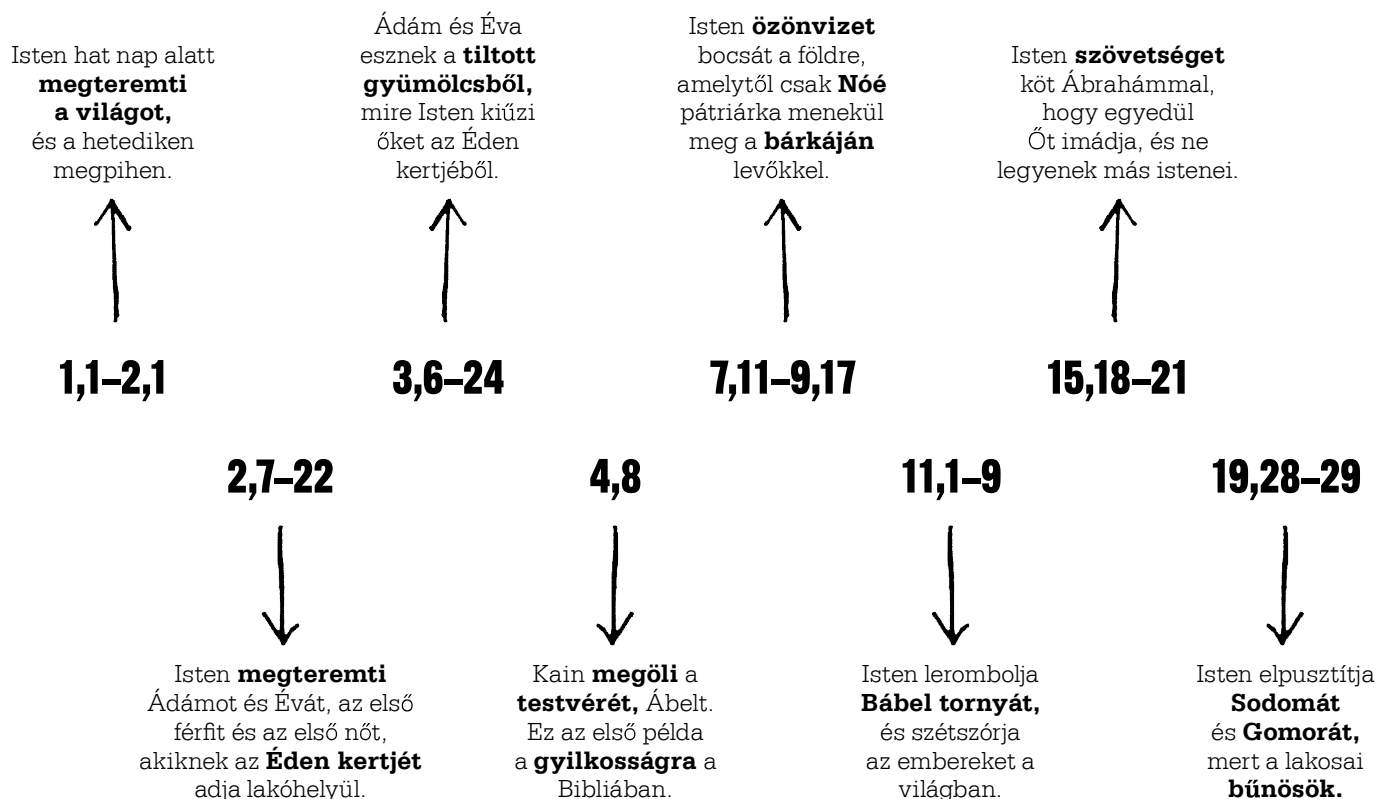
A Biblia minden időben a szegények és az elnyomottak Magna Cartája volt.

Az emberiség ma sincs abban a helyzetben, hogy lemondjon róla.

Thomas Huxley

”

GENESIS

Mózes első könyve, a Genesis minden dolgok eredetére utal. A Genesis az Ószövetség első részét alkotó Mózes öt törvénykönyve közül az első. A szöveg nem csupán az emberi nem eredetét írja le, hanem azt is, ahogyan Isten a zsidók őseit, az izraelitákat választotta ki arra, hogy egyistenhívők legyenek. Keresztény olvasatban a Genesis eredettörténete jelenti azt a kezdetet, amelyhez a vég a keresztény Bibliát lezáró A jelenések könyve által leírt apokalipszis formájában társul.

Témák és szerzők

A Genesis könyve két részre oszlik. Az első az ősi időszakot mutatja be, a második pedig a történetit, a pátriárkák korát. Ez utóbbin belül egyes biblia tudósok harmadikként József történetét különítik el. Az ősi időszak

eseményei a teremtés, az emberi engedetlenség (a bűnbeesés, Kain testvérgyilkossága), a teremtés visszavonása és a büntetés (az özönvíz, Bábel tornya), majd a teremtés megismétlése. A pátriárkák korában Isten Nóé két utódját – Ábrahámot és Sárát – választja ki arra, hogy az Ígéret földjére menve szaporodjanak és sokasodjanak. A történetek ezután sarjaik életét mutatják be – különösen Ábrahám unokáját, Jákóbét, akinek fiai Izrael 12 törzsének alapítói lesznek. Az utolsó történetben Jákób fia, József Egyiptomba hívja a családot, előkészítve az átmenetet a Kivonulás könyvéhez, az Exodushoz.

A zsidó–keresztény hagyomány alapján Mózes Isten által ihletve jegyezte le a Tórát, beleértve a saját halálát leíró Deuteronomiumot – amint azt a tradicionalisták a mai napig vallják. A 17. században

a protestáns reformátorok kételkedni kezdtek Mózes szerzőségében. Julius Wellhausen német biblia tudós 1878-ban tette közzé azt az elméletét, amely szerint a Tóra valójában négy szerző munkája, akiket ő a J, E, P és D betűkkel jelölt: J-vel a jahvista forrást, aki a JHVH névvel illeti Istent; E-vel az Elohim nevet használó előhistát; P-vel a papi forrást, amely a nemzetség-táblázatokat és a rítusokat rögzítette, ugyanakkor megalkotva a szerkezetet J, illetve E narratívái számára; D-vel pedig a Deuteronomium íróját.

A Genesisben található ismétléseket és ellentmondásokat sok szakember a többszerzőjűség jelének tekinti. Mózes első könyvének 1. és 2. fejezete például különböző teremtéstörténeteket ír le, és Isten a két történet különböző pontjain teremti meg az embert. Ábrahám két

Isten próbára teszi
Ábrahámot: fia,
Izsák feláldozását
kéri tőle. Ábrahám
bizonyítja hűségét.

22,1-14

Jákób rászedi idős
édesapját, Izsákot,
hogy őt **áldja meg**,
Ézsauak tetteve
magát.

27,1-29

Józsefet **eladják**
rabszolgának a
fivérei, akik irigyek
arra, hogy ő az
apjuk kedvence.

37,12-28

Viszontlátva Józsefet,
Jákób **meghal**,
miután **megáldja**
mind a 12 fiát.

49,29-33

25,33

Ézsau
ételért eladja
elsőszülöttségi
jogát öccsének,
Jákóbnak.

32,24-32

Jákób Istennel
birkózik Penúélnél,
ezt követően kapja
az **Izraél** nevet.

41,40

Miután **megfejt**
az álmait, a **fáraó**
helyettesének teszi
meg Józsefet.

50,22-26

József Egyiptomban **hal**
meg, és arra kéri családját,
hogy vigyék magukkal a
csontjait, amikor **elhagyják**
Egyiptom földjét.

különböző királyt is tájékoztat arról, hogy Sára a nővére és nem a felesége (Gen 12 és 20), Jákób pedig kétszer is megkapja az Izraél nevet (Gen 32 és 35). Ennek a sokrétű igazságnak az elfogadása a rabbinikus irodalom egyik alapvető sajátossága. A keresztény tradicionalisták azonban nem fogadnak el ellentmondásokat. Úgy vélik, a Gen 2 a Gen 1 részletesebb magyarázata; a Gen 12 és a Gen 20 két külön történet; Jákób névváltására pedig voltaképpen csak a Gen 35-ben, az Istennel való szövetségkötés után kerül sor.

A politikai szándék

Wellhausen és más bibliakutatók is úgy vélték, hogy a Genesis szerzőinek a kilétére a szövegben található teológiai és politikai utalások alapján lehet következtetni. Az egyik elmélet Dávid és Salamon

uralkodása idejére (kb. Kr. e. 900) datálja a szerzőket. Ezen belül J Júdából, E pedig az északi törzsektől származó történeteket dolgoz fel, a megosztott izraeliták egyesítését célzó politikai narratívákat alkotva.

Az értelmezés iskolái

Az 1960-as években a Robert Alter vezette bibliakutatók az irodalomkritika eszközeihez folyamodtak, hogy megfejtsék a Genesist, a „végső” héber változatra alapozva olvasatukat.

A 20. század második felében a kritika megközelítése a szövegről áttolódott az értelmezők személyes preferenciáira, azt hangsúlyozva, hogy nem is beszélhetünk a Biblia „helyes” olvasatáról. A Biblia nem szaktudós értelmezői számára alighanem a Genesis és a tudomány közötti feszültség a legérdekesebb.

A babiloni teremtésmítosz, a *Gilgames* 1872-es fordítása a bibliaihoz hasonló özönvízeírást tartalmaz. Ez egyesek számára a Genesis helytállóságának a megerősítését jelentette, míg mások olvasatában a babiloni mitológia befolyásáról árulkodott. A *Gilgames*-fordítás mindössze 13 évvel Darwin műve, az evolúció elméletét kifejtő *A fajok eredete* megjelenése (1859) után látott napvilágot. Az 1925-ös Scopes-per, amely annak a megállapítására volt hivatva, hogy a tennesseei iskolákban Darwint vagy a Teremtés könyvét tanítsák, a politikai viták középpontjába állította a kérdést. Az Egyesült Államokban a mai napig folyik ez a vita, mivel a kreacionista múzeumok újabb hulláma annak bemutatására törekszik, hogy a tudomány és a Teremtés könyve nem feltétlenül összeegyeztethetetlen. ■

**AKKOR EZT MONDTA
ISTEN:
LEGYEN VILÁGOSSÁG!**

GENESIS 1,3, A TEREMTÉS